

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Булевар Војводе Петра Бојовића 1А, Бања Лука, Република Српска, БиХ

Тел: +387 (0)51 304 001, 304 006, 304 013, 304 017, 304 029

Факс: +387 (0)51 304 032 Е-mail: info@fpnbl.org www.fpnbl.org

Е Л А Б О Р А Т

**О ДРУШТВЕНОЈ ОПРАВДАНОСТИ ОРГАНИЗОВАЊА САМОФИНАНСИРАЈУЋЕ
ПРОФЕСИОНАЛНЕ ДОКВАЛИФИКАЦИЈЕ СОЦИЈАЛНИХ РАДНИКА СА
ВИШИМ ОБРАЗОВАЊЕМ**

1. Увод

Образовање је у сталној интеракцији са савременим друштвеним процесима које одликују непрестане друштвене промјене у свим сегментима људског живота и друштва. Глобализација, промјене у политичкој, идеолошкој, социјалној и економској сфери, посљедице рата, транзиција и њене посљедице, су промјене које су увеле низ нових елемената у друштвену структуру, изазвале другачије друштвене реакције и различито функционисање друштвеног система. Да би одговорили на изазове које су донијеле промјене, све професије имају потребу за сталним унапређивањем знања и развоја нових вјештина. Брзи развој науке, нова сазнања у свим научним областима и дисциплинама доводе до застарјевања знања, а усложњавање рада и односа на свим нивоима организовања човјековог живота и рада произвели су потребу за сталним учењем. Концепт цјеложивотног учења и образовања у цијелом свијету успоставља потребу учења људи у свим животним раздобљима (од ране младости до старости) и у свим облицима (формално, неформално и информално) како би се одговарало на разнолике економске и социјалне потребе како појединаца, тако и друштва. Све образовне институције морају пратити промјене и пронаћи правовремене и адекватне одговоре на њих. Дјелатност институција високог образовања мора се стално модернизовати и пронаћи одговарајуће облике за десиминацију знања и у процесу формалног и у процесу организовања различитих и промјенљивих облика образовања. У пракси се врло често срећу примјери образовних институција које развијају програме који одговарају на тренутне и актуелне изазове у подручјима појединих дјелатности.

Социјални рад по својој дефиницији је професија која промовише социјалне промјене, рјешава проблеме у међуљудским односима и оспособљава и ослобађа људе како би се повећало благостање. Његова интервенција је највећа на мјестима гдје долази до

интеракције људи и њиховог окружења. То га и обавезује да стално усавршава своје вјештине и методе рада како би био у стању да се суочи са потребама и адекватно одговара на њих.

Образовање социјалних радника у свијету нема другу традицију у односу на неке друге професије, али је ипак иза себе оставило историју дужу од једног вијека. Образовање социјалних радника у Републици Српској започело је организовањем Студијског програма социјалног рада на Филозофском факултету у Бањој Луци 2000. године, а од формирања Факултета политичких наука 2009. године посебан је студијски програм на овом факултету. У овом времену школовање је завршило 333 социјална радника и највећи број њих нашло је запослење у установама социјалне заштите. Прије формирања овог студијског програма у РС социјални радници су се образовали на факултетима и вишим школама у окружењу. Образовање нових социјалних радника омогућило је да се одговори на кључне изазове приликом формирања студијског програма, а то су: недовољан број социјалних радника у систему социјалне, дјечије и породичне заштите, неповољна старосна структура запослених и квалитетнији одговор на нарасле социјалне потребе и нове социјалне проблеме. Поред социјалних радника, у социјалној и дјечијој заштити као стручни радници запослени су и психолози, правници, педагози, дефектолози и специјални педагози. Сви су они пред истим проблемима, а како се социјална ситуација у Републици Српској и даље усложњава, постојећи људски ресурси још увијек су недовљни и недовољно оспособљени да одговоре на све изазове који су свакодневно пред њима.

У Републици Српској у систему социјалне заштите запослено је укупно 337 стручних радника, од чега је 165 социјалних радника. Са високим образовањем је 92, а више образовање има 73-оје социјалних радника. Министарство здравља и социјалне заштите прати кадровску структуру запослених у овом систему и предлаже законско уређење потреба у овој области. Резултат тог рада је и иновирање законског уређења социјалне заштите кроз нови Закон о социјалној заштити који је усвојила Народна Скупштина Републике Српске у априлу мјесецу 2012. године (Службени гласник Републике Српске број 37 /12). Чланом 91, ставовима 1 и 2 овог закона дефинисано је ко су стручни радници у установама социјалне заштите. То су они који су стекли образовање првог циклуса у трајању најмање три, а највише четири године и вреднују се са најмање 180, односно 240 ЕЦТС бодова, односно имају стручну спрему према закону који регулише високо образовање одговарајућег усмјерења, а који непосредно раде са корисницима на пружању социјалних услуга.

Чланом 148. истог закона утврђено је да социјални радници, правници и дефектолози који не испуњавају услове у погледу стручне спреме могу и даље обављати послове стручног радника у установама социјалне заштите, али су дужни да у року од осам година од ступања на снагу Закона о социјалној заштити испуне потребне услове у погледу нивоа образовања.

Увидом у извјештаје Министарства здравља и социјалне заштите о реализовању дјелатности социјалне, дјечије и породичне заштите, које ово Министарство објављује у билтену сваке године, утврђено је да 73 социјална радника која су завршила вишу школу за социјални рад ради у јавним установама социјалне заштите. Старост ових радника је од 50 до 61 годину и своје образовање су стекли на вишој школи за социјалне раднике у Сарајеву или Београду и тако добили вишу стручну спрему. Те школе су престале са радом крајем осамдесетих година двадесетог вијека.

Имајући у виду године живота и радно искуство, Факултет политичких наука, студијски програм Социјални рад, путем Министарства здравља и социјалне заштите, истражио је њихове ставове и изражену жељу за дошколовавањем, на који начин би испунили законски услов за обављање послова социјалног рада у установама социјалне заштите у којима и ради највећи број социјалних радника. До сада је изражило жељу и пријавило се за наставак образовања 27 социјалних радника. Заинтересовани раде у центрима за социјални рад у општинама: Костајница, Приједор, Градишка, Добој, Власеница, Бијељина, Зворник, Рудо, Чајниче, Пале, Петрово, Котор Варош, Вишеград, Србац, Братунац, Калиновик, Фоча и Шековићи.

И друге области (образовање, здравство) у којима се запошљавају социјални радници, такође су кроз одговарајуће акте установа за социјалне раднике предвидјеле посједовање образовања првог циклуса у трајању најмање три, а највише четири године и вредновањем са најмање 180, односно 240 ЕЦТС бодова.

Поред испуњавања законских услова у обављању дјелатности социјалне заштите и социјалног рада, постоји велика потреба за повећањем нивоа професионалне оспособљености и унапређењем општих стручних и уже стручних (специјализованих) компетенција социјалних радника за рад на врло сложеним социјалним проблемима појединаца, појединих друштвених група и социјалних проблема који погађају друштво Републике Српске. У том смислу и Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске у својим стратешким опредјељима, међу приоритете, уврстило је подизање нивоа и квалитета оспособљености професионалаца, посебно социјалних радника за рад на пословима социјалне, дјечије и породичне заштите.

Факултет политичких наука у Бањој Луци, као једини факултет у Републици Српској који се бави образовањем социјалних радника, од оснивања улаже велике напоре да развије и оспособи домаће људске ресурсе за што квалитетније и свестраније образовање социјалних радника. У последњих пет година на овом факултету докторирало је седам социјалних радника, а магистрирало је преко двадесет социјалних радника. Поред омогућавања развоја академске каријере, Факултет међу своје приоритете дјеловања дефинише и подршку развоја праксе и боље оспособљавање стручних радника који свакодневно пружају социјалне услуге и раде на остваривању социјалних права грађана Републике Српске. Због јединствености свог програма, Факултет политичких наука у

Бањој Луци је и друштвено одговоран за развој програма којима ће одговорити на захтјеве праксе.

У недостатку факултетског образовања социјалних радника са вишом стручном спремом у Републици Српској протеклих година више десетина социјалних радника образовало се на Филозофском факултету Свеучилишта у Мостару и Универзитету „Сигидунум“ у Београду.

2. Друштвена и стручна оправданост професионалне доквалификације социјалних радника са вишом стручном спремом

Социјални рад као професионална дјелатност настао је почетком двадесетог вијека под притиском нараслих социјалних, економских и политичких противрјечности и проблема грађанског друштва. Његов свеукупни развој одвијао се под окриљем потребе за осмишљеним и организованим бављењем задовољавања људских потреба и сузбијања социјалних проблема, односно за бављењем рјешавања посљедица социјалних проблема и незадовољених социјалних потреба. Последњих деценија у друштву Републике Српске десиле су се значајне промјене које су утицале на позицију и карактер социјалног рада. То су у првом реду промјене у економској и политичкој сфери које карактеришу својинске трансформације и стварање демократског друштва. У социјалној сфери кључна промјена односи се на осиромашење великог броја људи усљед рата, распада земље, избјеглиштва и расељавања, приватизације и повећања незапослености, те утицаја међународних фактора везаних за процес глобализације и стварање новог свјетског поретка. Становништво Републике Српске, поред осиромашења, изложено је и другим друштвеним промјенама, попут повећавања социјалних неједнакости, видљиво испољених сложених социјалних проблема (социјалне болести, друштвених девијација), промјенама у демографској слици становништва коју карактерише промјена старосне структуре и повећање удјела старих у укупној популацији итд. Све ове промјене утицале су на принципе, садржаје, методе и институционално садржајну основу социјалног рада.

Исказане промјене од социјалног рада захтјевају много шири оквир дјеловања, који поред бављења класичним социјалним проблемима, од социјалног рада захтјева нове садржаје, методе, приступе, институционалне оквире, како би досегао до различитих аспеката човјековог друштвеног живота, његових потреба, проблема и нарочито до различитих сегмената међуљудских и друштвених односа. Социјални радници, као носиоци и ствараоци социјалног рада, за рјешавање савремених социјалних проблема и за усмјереност социјалног рада према међуљудским односима, потребама и проблемима породица, локалних заједница, удружења и добровољних организација итд. морају имати стално стручно усавршавање и своја знања допуњавати теоријским, методолошким и практичним знањима из социјалне политике и социјалног рада.

Социјални радници који су се образовали по ранијем систему образовања у другачијем друштвено-политичком контексту имају много проблема да разумију своју улогу и да одговоре на задатке, јер им недостају знања о новијим приступима, методама рада, као и вјештинама које би им омогућиле да савремене социјалне проблеме и потребе људи истражују, превенирају и на њих адекватно реагују.

Поред непосредног рада са клијентима који имају различите тешкоће, од социјалних радника се очекује да прате социјалне потребе грађана на свом подручју дјеловања, да их истражују, анализирају и да на основу стручно и научно документованих сазнања покрећу иницијативе за планирање мјера и развој социјалних услуга које одговарају на потребе. Стратегијско и пројектно планирање постају свакодневна неопходност, јер су промјене честе, брзе и предвиђање будућности, као и осмишљавање начина за рјешавање проблема захтјевају од социјалних радника вјештине визионара и стратега. У ранијим системима образовања, ове области нису биле уопште или довољно заступљене, тако да социјални радници имају велики јаз између све сложенијих питања која се постављају пред социјалним радом и знања која су некада стицали кроз своје редовно школовање.

Сви ови разлози, као и промјена у систему образовања, били су уважени приком креирања новог Закона о социјалној заштити и увођења обавезе подизања нивоа образовања социјалних радника.

3. Програмске и кадровске могућности факултета

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци има лиценциран студијски програм Социјални рад првог циклуса. За извођење програма Факултет запошљава наставнике и сараднике, те друго особље, ангажује наставнике са других факултета Универзитета у Бањој Луци и наставнике са других факултета из окружења који образују социјалне раднике. У академској 2013/2014 години у реализацији студијског програма Социјални рад првог циклуса, Факултет политичким наука запошљавао је 16 наставника и сарадника, из академске заједнице Универзитета у Бањој Луци ангажовао је 11 наставника, а 5 наставника са других универзитета у статусу спољног сарадника. У прилогу овог елабората налази се списак одговорних наставника и сарадника првог циклуса на трећој и четвртој години студијског програма Социјални рад.

4. Просторни, материјални и финансијски услови

Факултет политичких наука у Бањој Луци у 2013. години уселио је у нову зграду у којој има све просторне и техничке услове за организовање наставе и других активности у складу са највећим техничким и другим стандардима. Конфоран и довољан простор садржи учионице, кабинете, библиотеку са читаоницом, рачунарски центар и заједничке просторе, информатичку, комуникацијску и другу опрему за реализацију наставних програма.

Професионална доквалификација социјалних радника обављала би се на основу појединачне пријаве сваког кандидата који би сам или уз подршку своје установе у којој је запослен сносио трошкове образовања. Средства прикупљена на овај начин користила би се за извођење инструктивне наставе, тако да се редовно финансирање и пословање факултета не би оптерећивало, нити би се захтјевала додатна средства из Буџета Републике Српске. Средства која уплаћују кандидати прикупљала би се на рачуну посебних намјена Универзитета и искључиво би се користила за извођење наставног програма. Висина школарине би се дефинисала у складу са одлуком министра просвјете и културе за текућу годину.

5. Услови уписа и звање

На студијски програм професионалне доквалификације социјалних радника уписивали би се полазници који имају завршену вишу школу социјалних радника на високошколским установама у Босни и Херцеговини и бившим републикама СФРЈ (Србија, Хрватска, Македонија), јер су наставни планови и програми на вишим школама за социјални рад у свим наведеним републикама били готово идентични. Кандидати би прилагали диплому о завршеној вишој школи и стеченом звању и увјерење о радном искуству на пословима социјалног рада.

Послије полагању свих предмета из програма и урађеног и одбрањеног дипломског рада, полазници овог програма добијали би звање дипломираног социјалног радника са 240 ЕЦТС бодова.

6. Начин организовања наставе

Кандидати који би се доквалификовали су запослени и због њихових радних обавеза, Факултет би организовао наставу викендом и другим данима који су на располагању кандидатима. Настава би се изводила по постојећем плану и програму за III и IV годину првог циклуса студијског програма Социјални рад по коме се образују и редовни студенти у духу болоњског процеса уз примјерене мање измјене. Наиме, у шестом семестру постоји предмет Пракса социјалног рада који се вреднује са 10 ЕЦТС бодова. Пошто се ради о социјалним радницима који имају дугогодишњу праксу у социјалном раду, сматрамо непотребним тај предмет, и оквиру 10 ЕЦТС бодова уводимо два предмета. То су Савремена социјална политика и Савремене теорије социјалног рада. Ова два предмета су темељни предмети у социјалном раду, слушају се на првој и другој години првог циклуса и последњих година обиловали су промјенама које студенти треба да упознају.

7. Приједлог

На основу наведених чињеница о друштвеној и стручној оправданости, захтјева кандидата који су исказали жељу да се доквалификују у социјалном раду, постојања лиценцираног програма, одговарајућих кадровских и просторних услова за извођење наставе и испита, предлажемо да Сенат Универзитета у Бањој Луци да сагласност на одлуку о организовању самофинансирајуће професионалне доквалификације социјалних радника са вишом стручном спремом на Факултету политичких наука у Бањој Луци.

Прилози:

- Наставни план са силабусима свих предмета
- Листа наставног и стручног особља

НАСТАВНИ ПЛАН

ПРВОГ ЦИКЛУСА (III И IV ГОДИНА) СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНИ РАД

III година

Р.б.	Наставни предмет	ЕЦТС	Број сати			
			V семестар		VI семестар	
			Предавања	Вјежбе	Предавања	Вјежбе
	ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ					
1.	Савремена социјална политика	5	3	1		
	Савремене теорије социјалног рада	5	3	1		
2.	Основе управног права	4	2	1		
3.	Социјални рад са групом	6	3	2		
4.	Социјални рад са особама треће животне доби	6	3	2		
5.	ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ: (студенти бирају један предмет)					
	Социјални рад у школи	4	2	1		
	Цивилни сектор и социјални рад	4	2	1		
	Педагошка ресоцијализација	4	2	1		
	УКУПНО V СЕМЕСТАР	30	16	8		
	ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ					
1.	Социјални рад у заједници	6			3	2
2.	Етика у социјалном раду	3			2	0
3.	Управни поступак	3			2	0

4.	Методологија друштвених истраживања	4			2	2
5.	Социјална психологија	4			2	1
6.	Радно право	6			3	2
7.	ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ (студенти бирају један предмет)					
	Заступање у социјалном раду	4			2	1
	Социјална педагогија	4			2	1
	УКУПНО VI СЕМЕСТАР	30			16	8
	УКУПНО III ГОДИНА	60	16	8	16	8

IV ГОДИНА

Р.б.	Наставни предмет	ЕЦТС	Број сати			
			VII семестар		VIII семестар	
			Предавања	Вјежбе	Предавања	Вјежбе
	ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ					
1.	Сиромаштво и социјална укљученост	4	2	1		
2.	Теорије и модели психосоцијалног рада	6	3	2		
3.	Методе социјалног рада са групом	6	3	2		
4.	Социјална патологија	4	2	1		
5.	Вјештине и технике социјалног рада з заједници	6	3	2		
6.	ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ: (студенти бирају један предмет)					
	Тимски рад у социјалном раду	4	2	1		
	Креативне технике у социјалном раду	4	2	1		
	Основе медијације	4	2	1		
	УКУПНО VII СЕМЕСТАР	30	15	9		
	ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ					
1.	Упоредни системи социјалне политике	4			2	1
2.	Супервизија у социјалном раду	6			3	2
3.	Социјални развој и планирање	6			3	2
4.	Дипломски (завршни) рад	14				

	УКУПНО VIII СЕМЕСТАР	30			8	5
	УКУПНО IV ГОДИНА	60	15	9	8	5
	УКУПНО (bachelor)	240				

ОДГОВОРНИ НАСТАВНИЦИ И САРАДНИЦИ

1. Предмет: Савремена социјална политика
Наставник: Мира Ћук, доцент
Сарадник: Драшко Гајић, виши асистент
2. Предмет: Савремене теорије социјалног рада
Наставник: Јагода Петровић, доцент
Сарадник: -----
3. Предмет: Основе управног права
Наставник: Невенко Врањеш, доцент
Сарадник: -----
4. Предмет: Социјални рад са групом
Наставник: Бранко Ћорић, редовни професор
Сарадник: -----
5. Предмет: Социјални рад са особама треће животне доби
Наставник: Драгана Шћеповић, доцент
Сарадник: -----
6. Предмет: Социјални рад у школи
Наставник: Весна Шућур-Јањетовић, доцент
Сарадник: -----
7. Предмет: Цивилни сектор и социјални рад
Наставник: Мира Ћук, доцент
Сарадник: Драшко Гајић, виши асистент
8. Предмет: Педагошка ресоцијализација
Наставник: Небојша Мацановић, доцент
Сарадник: -----
9. Предмет: Социјални рад у заједници
Наставник: Мирослав Бркић, ванредни професор
Сарадник: Оливера Грбић, виши асистент
10. Предмет: Етика у социјалном раду
Наставник: Остоја Ђукић, редовни професор
Сарадник: Андреа Пухалић, виши асистент
11. Предмет: Управни поступак
Наставник: Невенко Врањеш, доцент

Сарадник-----

12. Предмет: Методологија друштвених истраживања

Наставник: Лазо Ристић, редовни професор

Сарадник: Оливера Грбић, виши асистент

13. Предмет: Социјална психологија

Наставник: Срђан Душанић, доцент

Сарадник: -----

14. Предмет: Радно право

Наставник: Жељко Мирјанић, редовни професор

Сарадник: Санда Гверо, асистент

15. Предмет: Заступање у социјалном раду

Наставник: Мирослав Бркић, ванредни професор

Сарадник: Оливера Грбић, виши асистент

16. Предмет: Основе медијације

Наставник: Јагода Петровић, доцент

Сарадник: -----

17. Предмет: Социјална педагогија

Наставник: Небојша Мацановић, доцент

Сарадник-----

18. Предмет: Сиромаштво и социјална укљученост

Наставник: Љубо Лепир, доцент

Сарадник, Драшко Гајић, виши асистент

19. Предмет: Теорије и модели психосоцијалног рада

Наставник: Јагода Петровић, доцент

Сарадник: Андреа Пухалић, виши асистент

20. Предмет: Методе социјалног рада са групом

Наставник: Бранко Ћорић, редовни професор

Сарадник: -----

21. Предмет: Социјална патологија

Наставник: Брацо Ковачевић, редовни професор

Сарадник: Андреа Пухалић, виши асистент

22. Предмет: Вјештине и технике социјалног рада у заједници

Наставник: Мирослав Бркић, ванредни професор

Сарадник: Оливера Грбић, виши асистент

23. Предмет: Тимски рад у социјалном раду

Наставник: Мирослав Бркић, ванредни професор

Сарадник: Оливера Грбић, виши асистент

24. Предмет: Креативне технике у социјалном раду

Наставник: Драгана Шћеповић, доцент

Сарадник: Оливера Грбић, виши сарадник

25. Предмет: Упоредни системи социјалне политике

Наставник: Љубо Лепир, доцент

Сарадник: Драшко Гајић, виши асистент

26. Предмет: Супервизија у социјалном раду

Наставник: Јагода Петровић, доцент

Сарадник: -----

27. Предмет: Социјални развој и планирање

Наставник: Љубо Лепир, доцент

Сарадник: Драшко Гајић, виши асистент

28. Дипломски рад